

קולהמדע

פברואר 2007

לעשות לבנים
מבוץ ולשדר
אותות מורס,
המלצה לטיול
עמ' 10

הכל על תוכנית
עבודה שנתית
והגדרת יעדים
עמ' 12

על מרק חם, אהבה
וחלב קוקוס. מתכון
לאמצע החורף
עמ' 13

הלוחשת לעצים

ד"ר ענת מדמוני, האשה היחידה בישראל
בעלת תואר ד"ר ליערנות. ראיון - עמ' 8

הלווחשת לעצים

ד"ר ענת מדמוני, מהפקולטה למדעי החקלאות המזון ואיכות הסביבה ברחובות, היא האשה היחידה בישראל, החוקרת עצי יער, מטפסת לגובהי צמרות ונוודת בין ארצות, במסגרת המחקר הבינלאומי על ברושים. הברוש, מה לעשות, כבר לא אופנתי, על אף שלדעתה הוא פשוט, מקסים ואצילי

עין-יה גבע // צילומים: טל ישראל

המטיילים ביער משואה לא האמינו למראה עיניהם. שם נבוה, קרוב לצמרתו של אורן אחד, היתה תלויה לה, בין שמים וארץ, דמות עטויה בסרבל עבודה, שעטפה בתנועות מיומנות את ענפי הארץ, בשקיות. המראה המרתק, הפך מפלא עוד יותר, כאשר השתלשלה לה הדמות למטה, עמדה שוב על קרקע בטוחה, קיפלה את הסולמות והחבלים, הסירה את הכובע, וניערה באחת את שיערה.

אשה!!! מה היא עושה שם?

ד"ר ענת מדמוני, 42, היא כנראה האשה היחידה בישראל, שלא רק מטפסת על אורנים או ברושים גבוהי צמרת, אלא גם נושאת בתואר יוצא הדופן של ד"ר ביערות. גם כך, היא אומרת, מדובר על קבוצה קטנה וייחודית של חוקרים, שבחרו לעשות דוקטורט, ויוקא בתחום הזה, משוגעים לדבר שמואבהים בעצי היער, ומשוטטים ביערות העולם מתוך סקרנות, יצר למידה והנאה אדירים. "עבודה מאוד גברית" מוחיית ד"ר מדמוני, ילא מלא שאין כמעט נשים בתחום ההתמחות הזה, בעצי יער.

לצורכי המחקר באורנים, צריך אכן לטפס על

העצים, כדי לכסות את התפרחות הנקביות, לפני שהן מתפתחות, במטרה לשלוט על תהליך ההאבקה, שיתאים לתכונות הייעור של הקטיל, לטובת המטיילים ביערות ואולי גם לכמה מחקרים בדרך. עיקר המחקר היערי בישראל נעשה בפקולטה לחקלאות ברחובות, וכאן נעשה גם המחקר היחיד בברושים. הגורו של חוקרי היער בישראל הוא פרופ' יוסי ריוב מהפקולטה,

מדמוני היא ד"ר ליערנות, אשה יחידה בקבוצת חוקרים קטנה וייחודית, משוגעים לדבר, המשוטטים ביערות העולם

שבעים חימים הללו מתמקד באקליפטוסים. שיחה עם הד"ר ליערנות, מגלה עולם שלם של מערכות יחסים מורכבות בין האדם- החוקר, לבין הצומח-היער, שעליו מדברת ד"ר מדמוני כמו ילד שמגדלים באהבה, שמסכינים לתכונותיו, המפתיעות לעיתים, או מתאכזבים מההשקעה בו, שלא עלתה יפה, אבל תמיד חושבים שהוא הכי מוצלח, או כמו שאומרת ד"ר מדמוני,

"הברוש, למשל, הוא פשוט מקסים ואצילי". ד"ר מדמוני שותפה במחקר על ברושים, המקיף 14 מדינות, החברות באיחוד האירופי והשוכנות סביב אגן הים התיכון (מרוקו, תוניס, אלג'יר ותורכיה), ומתקיים כבר 30 שנה. מטרת המחקר, שישראל זכתה להיות שותפה בו, על אף שאינה חלק מהאיחוד האירופי, ובוודאי אינה מרובת יערות, היא לפתח זנים של ברושים לתועלת האדם וסביבתו. הברוש, למשל, הוא עץ המשמש קיר הגנה, חיץ, נגד שריפות, כי הוא פחות דליק מעצים אחרים. במסגרת המחקר מחפשים ומאתרים ברושים בודדים ברחבי העולם, העמידים לחום ויובש. מוצאים אותם, לדברי ד"ר מדמוני, באזורי בצורת. הם ששרדו את הבצורת ונשארו חזקים, איתנים ומרחיבים. "מהברושים האלה אנחנו שולחים ייחורים (חתיכות ענפים) וזרעים למקומות שבהם נעשה המחקר, שם שותלים ועוקבים אחרי עמידותם של העץ". המחקר חשוב, היא אומרת, גם בהקשר להתחממות כדור הארץ ולצמי העתיד לעמידות העצים בכלל, המציב בפני החוקרים את האתגר להשביח ולפתח זנים חדשים ועמידים לחום.

לד"ר מדמוני כמה המלצות לטוילים מהנים בחיק היער, לכבוד ט"ו בשבט:

יער ראש העין
 יער ראש העין הוא יער קהילתי, שביתוחו שותפים העירייה, התושבים וק"ל. המספרים של היער, ללא תשלום. הפריחה ביער מאוד מגוונת, כלניות לבנות, וורודות וסגולות ונוף מהמם של סחלבים מסלול: יורדים בכביש מספר 5 לראש העין מזרח. יש שילוח.

יער צרעה
 קרוב לקיבוץ צרעה, צמת שמשון. יער מטופח ויפה, סוג של מזויאון חוצות, הכולל קברי שיך ואת דרך הפסלים. נוסעים במכונית, עוצרים ליד הפסלים מעשה ידיהם של אמני ישראל ונהנים.

מחקר על עצים בכלל, ברושים בפרט, נמשך שנים רבות. כשד"ר מדמוני אומרת את זה, היא שוב מחייכת. רבים מהחוקרים אינם זוכים לראות את תוצאות מחקרם, בשל העובדה שאת התוצאות אפשר לראות רק מקץ ששורת שנים. זו אחת הסיבות, לדבריה, למיעוט המדענים הנוחרים בתחום והיא מסכימה שצריך כנראה לגייס למחקר לא רק יידע רב, כוח ושרירים והחברה סבלנית, אלא גם מנה גדושה של הומור, לעיתים מקאברי. בעיה שניה, הנחקרת בהקשר לברוש, קשורה בפטריות שתוקפות אותן, וגורמות לתמותה המונית של ברושים. הדרך להתמודד עם הבעיה היא גם כאן בהשגחה, במטרה למנוע פטוש משוגעים על ברושים.

כל אחת מהמדינות החברות בפרוייקט אחראית על חלק מהמחקר, מספרת ד"ר דגן, "מרכז הפרוייקט הוא בטוסקנה, איטליה, שם הברוש הוא סמל האזור, והטוסקנים פטוש משוגעים על ברושים. בארץ עדיין אין מסורת של יערות, תחום שפשוט לא התפתח. צריך להביא בחשבון שבשדראל כמעט ואין שימוש לעץ לצרכים מסחריים, כל אלה, בניגוד לאירופה".

את כל השתילים עבור המדינות המשתתפות במחקר, מייצרת משתלה אחת בחבל אומבריה שבאיטליה. חלקות הברושים הניטעות בכל המדינות זהות לחלוטין, וכך נבחנים תנאי הגידול, הסתגלות עמידות הברוש.

את המוסט דוקטורט שלה עשתה ד"ר מדמוני בפינצ'ה, על אשווית - קרובת משפחה של הברוש, המשמשת כעץ חג המולד באירופה. "בארץ הם לה מדי", מצירה ד"ר מדמוני, "גם האשוח המקורי לא יכול לסבול את החום כאן, ובכלל, מעט מאוד מינים של עצים יכולים לגדול בארץ בלי שישקן אותם". בארץ, הברוש הוא האשוח המקומי. "מעמדו של הברוש בישראל אינו מרשים", עולה שוב החיך על פניה של ד"ר מדמוני, "הוא אמנם משמש לייצור, אך מהווה כ- 3% בלבד מנטיעות הקק"ל, זאת על אף שהברושים משמשים כשוברי רוח לפרדסים, לגינות, בתי קברות ועוד".

כיצד התדרדר מעמדו של הברוש, שהיה אחד העצים היותר פופולאריים בארצנו? "עניין של אופנה", פוסקת ד"ר מדמוני, "הוא כרעג פשוט לא אופנתי". כך אפשר לנלות שאפילו עץ צריך להיאבק היום, כדי לכבוש לעצמו מקום בסצנת היער או הגינות, או לפחות לשמור על טרנד מסוים. הברוש יכול בינתיים להסתגל במכובדות ומסורת. בארץ, אומרת ד"ר מדמוני, מתוססים בנאון ברושים בני 100 שנים. אפשר לראותם באלוני אבא, ליד קבר אבשלום בירושלים, בגן הבהאים בחיפה ועוד.

בשעותיה הפנויות, ד"ר מדמוני מדריכה קבוצות מטיילים, במסגרת הקק"ל. שילוב של העבודה האקדמית והמגע עם השטח

בתחום הגינות יש קלונים חדשים, אומר ד"ר מדמוני, "ואריאציות חדשות" היא מסבירה, בין היתר, למשל, ברושים ננסיים. בגבעת ברנר, למי שמתעניין, יש כמה קלונים מעניינים ומאוד יפים. ויש גם הבדלים משמעותיים בין ברושים המשמשים לייצור וברושים לגינות. ברוש המשמש לגינות הוא צרפתי, לדברי ד"ר מדמוני, "ענפיו מונים מעלה. הוא ברוש מסודר ומאורגן". על דו חי לו בשלושה הברושים האופקי, הוא טיפוס ממש מבולגן, ענפיו מונים לכל הכיוונים. הקק"ל, בדאי לדעת, לא נותנת ברושים מייחורים, אלא מזרועים, ועל כן מתקשים שם לדעת מראש, איזה סוג של ברוש יצמח. במשתלות, לעומת זאת, יודע להניד לכס בדיוק איזה ברוש אתם מקבלים, ואין יריאה, כי חן עובדות עם ייחורים.

בימים האלה עורכת ד"ר מדמוני מחקר בטרקולניס - עץ שמקורו בספרד ומרוקו, והוא קרוב משפחה של הברוש. "אנחנו חושבים שיש לו פוטנציאל טוב לייצור באזורים מסוימים בארץ. הוא עמיד יותר ליובש, מצליח במקומות יובשניים שהברוש לא גדל בהם. כל עץ שמצליח כעץ לייצור בארץ, עבורנו, זו שמחה גדולה.

גם בשעותיה הפנויות לא מתרחקת ד"ר מדמוני ממש מאהבתה הגדולה - היער. היא מדריכה קבוצות מטיילים, במסגרת הקק"ל. שילוב של העבודה האקדמית והמגע עם השטח. הקק"ל, היא מספרת, משיקה מאמצים רבים לפתח את היערות להנאת ציבור.

חשבו על מקום המנתק אתכם מהמרוץ האינטנסיבי של החיים...

מסג' משולב
 אבנים חמות
 פילינג גוף
 מסג' ארומטי
 מסג' שוודי צרפתי
 לומי לומי
 נרות חופי
 חבילות פינוק
 לזוגות ויחידים

www.privatespa.ybay.co.il

אלי ארזי מעסה בכיר
 קדם 29 ג' שוהם
 טל. 052 2505753

private
spa
 הספא האישי שלך

חברות בעלות פעילות/מזרעים מעניינים המעוניינות בראיון מוזמנות ליצור קשר עם מערכת העיתון